Verşul vlădicului Maier – un text preiluminist necunoscut

Dr. MIHAI ALIN GHERMAN,
Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba Iulia

Aflat, până acum, într-o singură copie, şi aceea târzie, ***Verşul vlădicului Maier*** nu a fost încă înregistrat de istoriografia noastră literară nici între faptele minore, a căror acumulare oferă fundamentul solid al capodoperei: fără această multitudine de texte minore nici ***Ţiganiada*** sau ***Trei viteji*** nici producţia literară ulterioară nu îşi află explicaţie.

Titlul textului din copia târzie este evident unul adăugat ulterior compunerii poeziei şi funcţionării lui Grigore Maior[1] ca episcop între 1772-1782. Evenimentul la care se referă poezia este arestarea şi exilul lui Grigore Maior, opozant şi contracandidat în alegerea de episcop din 1765, pe care Atanasie Rednic, cel care a fost numit episcop şi cu care Maior avusese mai multe confruntări anterioare, inclusiv în ceea ce priveşte concepţia despre viaţa monahală, nu ezită să însceneze un caz politic pentru a obţine îndepărtarea acestuia din Blaj şi, mai mult chiar, nu precupeţeşte nici un efort pentru a întrerupe relaţiile celorlaţi români cu Grigore Maior.

În 1764, odată cu moartea episcopului Petru Pavel Aaron îşi depun candidatura mai mulţi pretendenţi. Numărul cel mai mare de voturi îl obţine Grigore Maior, dar a fost preferat de curtea din Viena şi confirmat de Scaunul Papal, pentru raţiuni care la Petru Maior şi Samuil Micu sunt diferite, Atanasie Rednic, care luase un număr mult mai mic de voturi.

Protestele lui Grigore Maior sunt convertite de adversarul său în nesupunere şi îndemn la răzmeriţă. Nesupusul călugăr este iniţial închis şi interogat la Sibiu la sediul iezuiţilor, iar mai apoi trimis la mănăstirea din Muncaci (azi Muncacevo, Ucraina). Orice contact al său cu românii a fost interzis, iar încercarea unor maramureşeni de a-l întâlni nu a făcut decât să i se asprească regimul de izolare. Cu ocazia arestării sale, fiind încă la Sibiu, trimite Colegiului „De Propaganda Fide" din Roma, căruia îi expediase şi înainte mai multe rapoarte despre situaţia bisericii sau cea politică din Transilvania, un

[1] Numele de familie este Maier. În dicţionarele limbii române prin *maier* este denumită o mică gospodărie ţărănească la marginea unui oraş sau sat în Transilvania, dar şi cel care locuieşte şi lucrează acolo, fermierul. Numele a fost latinizat cu ocazia studiilor făcute în colegii iezuite.

BDD-A19278 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:31:16 UTC)

memoriu în care îşi etalează nevinovăţia şi, în plus, îşi expune propriile merite pentru propăşirea bisericii, dar, subliniem noi, şi a propriului popor. Citǎm din acest memoriu: „*Constrâns de lipsă, de speranţă, dar şi de bătrâneţe şi de caracterul meu faţă de starea ruşinoasă în care nefericirea face să mă aflu acum, mă rog cu căldură în faţa Dv. de înnăscută milă paternă, de îndurare şi bunătate a Eminenţelor Voastre faţă de mine, expunându-vă pacostea căzută pe capul meu, cu toată îngenuncherea, întrucât mai ales noi ceilalţi călugări misionari şi propagandişti avem astăzi puţină autoritate în aceste ţinuturi, aproape fără de a mai prospera şi fără a mai avea încredere. Aşadar, după ce am plecat din Roma, am fost îndreptat spre această atât de întinsă şi totuşi devastată misiune a ritului greco-catolic din Transilvania şi n-am renunţat deloc să alerg prin ţară cu carul lui Proteus încoace şi încolo, ziua şi noaptea, să mărturisească stelele că mă aflam între străini, în mijlocul primejdiilor, demonstrând cu oportunitate, observând, dojenind şi cu multă răbdare în nesiguranţe, în nevoi, în lipsuri, în răni, în lanţuri, în munci, în privegheri, în privegheri [sic!], în posturi, în lungi aşteptări, în milă neprefăcută, în ocări, în virtutea divină, prin nelegiuire şi renume, prin arme şi dreptate, în dreapta şi în stânga, singur în Israel până la sfârşit predicând şi ajutând neamurile de-a lungul tuturor acestor turburări de necrezut ale confuziilor schismatice*”[2].

După ce îşi expune meritele pentru propăşirea Bisericii, a Curţii de la Viena, dar şi a propriului popor, Grigore Maior conchide: „*I-a urmat* [n. n. pe generalul Bukow] *acolo ca general comandant domnul general Hadik, pe care, neavând nici o cunoştinţă despre mine – sau poate ştiind foarte puţin despre acţiunile mele pentru cauza dumnezeiască şi a Augustei Case, – l-au prevenit (aşa cum se face) flecarii curţii – l-au îmborobodit filosofii de o parte şi de alta, m-au pictat, m-au denigrat tâlcuind faptele mele drept pede-andoaselea s-a minţit pre sine însăşi, şi în felul acesta, generalul, biruit de atâtea lovituri, preşedinte şi judecător de tribunal, a trebuit de la prima vedere să mă prindă şi să mă aresteze, cu interdicţia ca să nu vorbesc cu cineva sau ca nimeni să-mi poată vorbi.* […] *Dar ajunge! Eu nenorocitul, singur în arest, de atâta vreme mă lupt cu moartea*”[3].

Verşul vlădicului Maier seamănă izbitor ca tonalitate cu cele spuse în memoriul adresat Congregaţiei „De Propaganda Fide” din Roma. Nu credem să fie o simplă coincidenţă, oricum cele relatate atunci de Grigore Maior în memoriul său nu au mai fost nici actuale, nici memorabile ca eveniment după 1772, când el a devenit episcop. Credem că acest fapt este un argument suficient că textul a fost scris la scurt interval după redactarea acestui memoriu sau chiar contemporan cu acesta. Rima insolită *copaci/Muncaci* neobişnuită

[2] Ion Dumitriu Snagov, ***Românii în arhivele Romei (Secolul XVIII).*** Ediţia a doua, Cluj, Clusium, 1999, p. 229-231. (Traducerea documentului latin îi aparţine lui I. Dumitriu-Snagov).

[3] ***Idem***, p. 231-233.

BDD-A19278 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:31:16 UTC)

pentru textele folclorice, ne îndreptăţeşte să credem că cel de al doilea cuvânt justifică prezenţa primului şi nu invers.

Textul în sine este de o profundă inspiraţie folclorică, fiind învecinat cu doinele de înstrăinare, eventual cele de cătănie.

Mai interesant, însă, ne apare mesajul de tip iluminist transmis în această haină folclorică. El reia tot programul politic al lui Grigore Maior şi al generaţiei care a făcut legătura între Inochentie Micu Clain şi generaţia ***Supplexului***, cărora el, Grigore Maior, le-a fost unora profesor în Blaj până la 1764 (Samuil Micu, de exemplu), iar pe alţii i-a trimis la studii în străinătate, creând o direcţie fermă în ideologia şi activitatea lor[4].

---

[4] Semnificativ pentru păstrarea mesajului preluat de la Inochentie Micu Clain este şi discursul prezentat cu ocazia retragerii sale din scaunul episcopal la 15 mai 1782: „*Preacinstiţi arhidiaconi, decani ca fraţi, cinstiţi arhipresbiteri ca fii, preaiubite într-acest loc de obşte adunat cler, de la dătătoriul păcii Domnul nostru Isus Hristos, blagoslovenie!*

Din tinereţele mele multe patimi să luptară cu mine până şi acum tocma la dânci bătrâneţe, că După ce eu din nemărginită milă a marelui Dumnezeu şi Mântuitoriului nostru Isus Hristos m-am născut din părinţi creştini pravoslavnici, am crescut şi scoalele cele mici cu destulă lipsă şi străinătate prin Ţara Ungurească întâi, apoi în Ardeal la Cluj, de unde, ca ritor am fost primit de prealuminatului mainainte într-acest scaun şezătoriu, o dată vrednic de veacinică pomenire arhiereu al Făgăraşului, slobod baron Ioan Inochentie Clain, am fost (zişu) primit de cliric şi trimis pe uscat, pe mare până la Roma; acolo în vestitul colleghion numit De Propaganda Fide (ce se tâlcuieşte „Propoveduirea Credinţii") eu în vreme de 6 ani isprăvind învăţăturile cele mai nalte, cât sânt filosofiei şi bogosloviei[4] făcându-mă doctor acelora ştiinţe dumnezeieşti şi învăţătoriu neamurilor, m-am întors prin primejdioasele ale mărei fortuni la patria mea, Ardeal şi deauna la Blaj, de unde eram şi trimis; aici, apoi, de loc am început eu întâi a învăţa copilaşii în scoală căile şi frica Domnului, iar afară prin ţară a aşeza pe cei turburaţi, a îndrepta pe cei rătăciţi la calea adevărului, a îndemna pe toţi la unirea credinţii, neîncetând zioa şi noaptea prin sate, prin oraşe, prin toate părţile pământului cu apostolul limbilor „a vesti Evanghelia păcii, a mărturisi cuvântgul, a sta asupră cu vreme şi fără vreme, a mustra, a certa, a îndemna cu toată răbdarea şi învăţătura, în sete, în foame, în meseretate, în îmbulzele de toate părţile, în potriviri de-a dreapta şi de-a stânga", într-atâta cât şi sârguit am fost pentru râvna casii Domnului, pentru râvna preafericirii casei Austriei şi anathema m-am făcut pentru fraţi, anathema pentru voi toţi, urât lumii, urât tuturor până acum. Acestea mi-au prisosit mie, precum voi înşivă bine ştiţi, că dimpreună cu voi le-am pătimit. Acestea au fost mare parte a vieţii meale, fiind eu numai dascal, numai învăţătoriu neamurilor.

Dragii mei! Deacă eu din pronia cea dumnezeiască şi din singură mila chesaro-crăiască, la chiemarea norodului şi râvna voastră către nevrednicia mea arătată, am agiuns la treapta cea mai înaltă hierarhiei beserecşti, şi întracestă cathedră a mai-marilor nostri m-am învrednicit a şedea arhiereu cu ptere deplin şi cu duh de sus fiind întărit, n-am pregetat a călca iarăşi urmele cele dintâie, a-mi plini deregătoria, a ieşi afară la vederea patimilor voastre, a primi pe uliţe pe dealuri, pe văi, în frig şi în zăduv iştanţiile voastre, a vă asculta plângerille voastre, a vesti cu Isaia prorocul, săracilor mângâiere, a vindeca pe cei zdrobiţi la inimă, a propovedui robiţilor iertare şi orbilor vedeare; pe scurtă vorbă într-această vreame a

BDD-A19278 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:31:16 UTC)

Aşa cum ne apare, ***Verşul vlădicului Maier*** este produs în 1765 sau nu mult după aceea, dacă nu chiar de Grigore Maior (ca pandant, adresat propriilor conaţionali, la memoriul adresat Congregaţiei „De Propaganda Fide") de unul din apropiaţii săi.

Verşul Vlădicului Maier –
An Unknown Pre-Enlightenment Text
Abstract

In 1764, at the episcopal elections, although Grigore Maior received the most important part of the votes, the Pope prefered to nominate Atanasie Rednic as bishop of Romanians. Grigore Maior' s protests were considered by the new bishop acts of insubordination and mutiny incitement. In order to put an end to this situation, Grigore Maior was emprisoned at Sibiu and then transfered to Muncaci Monastery. Any contact with the Romanians outside was strictly forbidden. In prison, he drawn up a memorial and sent it to Rome, to the famous College „De Propaganda Fide", in which he tried to prouve his innocence.

Verşul Vlădicului Maier seems to be preety much alike this memorial, both as content and tonality. It was probably written in 1765, or shortly after, by Grigore Maior or by some of his close friends. It refers both to Grigore Maior' s arresting and exile and to the political programme created and followed by his generation.

It also contains some kind of pre-Enlightenment message that refers to the political future plans.

stăpânirii meale acum de zece ani m-am nevoit a fi toate tuturor, m-am încetat cu cuvântul şi cu lucrul a mă lupta pentru voi acum cu unii din afară, acum cu alţii dinăuntru, într-atâta cât acum am slăbit şi unul cu atâţia nu mai pot birui. Căci corăbieriul fie cât de tare măcar ca Hercules, fie măiestru ca Columbus, când soseaşte la lupă deodată şi cu valurile mării şi cu vrăjmaşii săi, cum va putea mântui şi scoate corabia din perire la liman? Judecaţi voi, fraţilor şi fiilor, carii îmi sânteţi martori lucrărilor mealed şi de la început împreună pătimaşi.

Deci, dară ca nu cumva această corabie de atâtea valuri dinainte şi dinapoi aieptatpă şi de valuri bătută, supt ocârmuirea mea să se cufunde şi pentru neputinţa mea să vă viedoară voao nu ştiu ce scădeare sau întristare, în cele ce sânt ale obştii, am socotit a scrie şi a roga din genunghi la preanălţatul şi de Dumnezeu încoronatul împărat Iosif al Doilea pentru slobozirea mea de la această păstorească ocârmuire, precum şi preamilostiveaşte mi-au auzit rugăciunea şi m-au slobozit, după cum veţi auzi şi înţeleage din preamilostivul rescript din zile 15 mai mie drept din Beciu trimis şi în vizitaţia de acum la Dej primit"

BDD-A19278 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:31:16 UTC)

ANEXA
Verşul vlădicului Maier[5]

Ploao, ploauă prin copaci
Maieru-i rob la Muncaci
Ploauă, poloauă, iarba creşte,
Muntele se înverzeşte
Şi-al mieu dor nu mai soseşte
Mişelul de mine.
Unde sânteţi, fraţii miei,
Şi fârtaţii miei?
Unde eşti norodul mieu
Şi a lui Dumnezeu?
Toţi pre mine m-aţi lăsat
Şi m-aţi şi uitat
Numai Domnul m-au cercat
Şi m-au mângâiat.
Ce te-ai făcut, neam stricate?
De toţi ruşinat
Voi eraţi cu mine
Acum, dară osîndit
Nime nu mai vine /1v
Nu ştiu ce să fi stricat
De ţ-ai încuiat
Acesta-i al mieu păcat
Pieiu nevinovat
Ba rîvna casei Domnului
Iaste vina mea
La bine şi mi-e aşea
Căci nu vrei putea
Râvna casei Mariei
E-încă şi mai mare
Că pentru aceasta eu
Sânt pârât mai tare.
Lume, lume blăstămată
Şi cine-ţi slujeşte
Că aceasta de la tine
Aşa să plăteaşte.
Acum alţii mă încing
Că am bătrânit
Şi mă duc unde o-au vrut
Care n-am gândit /2r
Oh în gropa pentru fraţi
Mă aduc pre mine
Numai ca ei să trăiască
Să le fie bine.
Trăiţi, dară, fraţii miei[6]
Paşteţi turma mea
Trăiţi, credincioşii miei,
Bucuria mea,
Trăiţi, gramaticii miei
Voi, cununa mea,
Că acmu piere Maier
Fii neam sănătos
Mai găseaşte-ţi alt Maier
Să fii bucuros.

Bis repetari placent.[7]

[5] Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, ms. rom. 254.
[6] Șters : *şi fârtaţii miei*
[7] În limba latină: *Se repetă dacă place.*

BDD-A19278 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:31:16 UTC)